

Vergaderjaar 2008–2009

31 575

Wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en van de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen in verband met de inning van partneralimentatie

B

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 19 juni 2009

Met genoegen hebben wij geconstateerd dat de fracties, die in het voorlopig verslag hebben gereageerd, de voorgestelde inning van partneralimentatie door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, positief hebben ontvangen.

De vragen beantwoorden wij graag als volgt.

Functioneren LBIO

De leden van de CDA-fractie vernamen graag hoe aan de «mediation» terzake van de inning van partneralimentatie concreet vorm wordt gegeven. Aangezien de alimentatiegerechtigde er belang bij heeft dat de door de rechter vastgestelde onderhoudsbijdragen alsnog snel worden voldaan, biedt het LBIO, na ontvangst van het verzoek om de invordering over te nemen, schriftelijk de alimentatieplichtige de mogelijkheid om alsnog vrijwillig de verschuldigde alimentatie te voldoen. Daarmee kan inning door het LBIO met kostenopslag worden voorkomen. Als de alimentatieplichtige aantoont dat hij binnen twee weken alsnog heeft betaald, sluit het LBIO het dossier.

De hiervoor geschetste procedure kan niet als mediation worden aange-merkt.

De leden van de PvdA-fractie vroegen waarop de terugloop van 29 fte in 2010 naar 16 fte in 2013 is gebaseerd.

Naar verwachting zal er in de eerste twee jaren sprake zijn van een incidentele instroom van in totaal 12 000 aanvragen voor de inning van partneralimentatie en daarna van een structurele instroom van ongeveer 4 000 aanvragen. In de eerste twee jaar is derhalve behoefte aan een grotere formatie van 29 fte. De incidentele instroom zal tevens tot verdere ontwikkelingsactiviteiten in deze zaken leiden in de daaropvolgende jaren. Immers een zaak wordt pas gesloten nadat er tenminste zes maanden regelmatig is betaald en er geen achterstand meer is. Een geleidelijke terugloop tot 16 FTE voor de structurele 4 000 aanvragen is dan ook noodzakelijk.

De leden van de PvdA-fractie begrepen dat het LBIO vaak niet tot dwanginvordering hoeft over te gaan, omdat de daaraan voorafgaande bemid-

deling alsnog tot minnelijke betaling leidt. Hoeveel van de geschatte 3200 ontvankelijke aanvragen per jaar zullen niettemin tot dwanginvordering gaan leiden? Kan bij deze opgave worden aangegeven of daarbij rekening is gehouden met een toename van dwanginvorderingen als gevolg van de huidige economische crisis (persbericht van 6 mei 09), zo vroegen deze leden.

Uitgegaan is van vergelijkbare percentages die bij kinderalimentatie al langer worden gerealiseerd. Het gaat naar schatting om 1 600 zaken waarin het LBIO de inning zal moeten overnemen. Hieronder vallen overigens ook de zaken waarin de betalingsplichtige een betalingsregeling met het LBIO overeenkomt waarbij zo snel mogelijk wordt ingelopen. Hiervoor worden eveneens opslagkosten in rekening gebracht. Bij de berekeningen en schattingen is geen rekening gehouden met de eventuele gevolgen van de economische crisis. De ervaringscijfers uit het verleden van het LBIO laten relatief constante lijnen zien. Dit wordt mede veroorzaakt door de mogelijkheid voor de alimentatiegerechtigde een wijzigingsprocedure te starten tot verlaging van de alimentatie indien het inkomen substantieel is gedaald.

De leden van de SP-fractie wezen erop dat de eerste jaren van zijn bestaan het LBIO bedroevend slecht functioneerde. Zelfs de telefonische bereikbaarheid was maandenlang nihil. Dit gaf veel ergernis en teleurstelling. Hoe wordt voorkomen dat dit nu weer gaat gebeuren? Zal de inwerking-treding uitgesteld worden tot de capaciteit op orde is of zijn er andere oplossingen, zo vroegen deze leden.

De eerste jaren van het bestaan van het LBIO (1993) was er sprake van opstartproblemen. Inmiddels heeft het LBIO zijn zaken goed op orde. Zo bedraagt het percentage beantwoorde telefoongesprekken in 2008 en in 2009 gemiddeld 98%. Het LBIO voldoet daarmee ruimschoots aan de doelstelling.

Een situatie als in 1993 zal niet meer voorkomen. Het proces van innen van partneralimentatie is vrijwel gelijk aan dat van de inning van kinderalimentatie. Het LBIO heeft zich daarnaast goed voorbereid op de inning van partneralimentatie. Reeds in 2008 is een opleidings- en begeleidings-traject uitgewerkt en gestart en zijn er medewerkers aangenomen. Deze medewerkers zijn inmiddels opgeleid en doen nu werkervaring op met het innen van kinderalimentatie, vooruitlopend op de totstandkoming van het wetsvoorstel.

De nieuwe brieven, folders en formulieren, gericht op zowel het innen van partner- als kinderalimentatie, zijn in concept gereed. Tevens is het primaire proces voor wat betreft de inning van kinder- en partneralimentatie uitvoerig beschreven. Het kantoorautomatiseringssysteem is op de testomgeving aangepast en uitvoerig getest aan het innen van partneralimentatie. Samengevat is het LBIO voorbereid voor de inning van partneralimentatie en is de capaciteit op orde.

De leden van de PvdA-fractie vroegen op welk moment het LBIO zijn taak als dwanginvorderaar beëindigd beschouwt.

Het LBIO sluit een aanvraag af indien de bemiddeling succesvol is geweest. 64% van de verzoeken is binnen twee maanden succesvol afgesloten. Indien het LBIO de inning moet overnemen, wordt op grond van artikel 1:408 lid 6 BW de inning beëindigd, zodra de alimentatieplichtige gedurende tenminste zes maanden regelmatig aan het LBIO heeft betaald en er geen sprake meer is van een achterstand. De termijn van zes maanden wordt steeds verdubbeld in het geval er sprake is van recidive.

Partneralimentatie en bijstand

De leden van de CDA-fractie vroegen zich af of de besparing op bijstands-uitkeringen van € 24 miljoen structureel wel reëel is, aangezien niet zeker

is of de gemeenten voor vastgestelde partneralimentatie voldoende zullen doorverwijzen naar het LBIO. Zij vroegen of er wel voldoende prikkels zijn de gemeenten daartoe te bewegen. Ook vroegen de leden van de CDA-fractie hoe wordt gehandeld indien er sprake is van een nihilbeding, als bedoeld in artikel 1:159 BW.

Genoemd bedrag aan structurele besparingen op de bijstand geeft een indicatie van de bijstandsmiddelen die momenteel worden ingezet ter compensatie van niet betaalde partneralimentatie. Onder het regiem van de Wet Werk en Bijstand (WWB) zijn gemeenten volledig verantwoordelijk voor de bijstandsuitgaven. Gelet op de financiële prikkelwerking van de WWB is het aannemelijk dat gemeenten betrokkenen voor niet betaalde partneralimentatie maximaal zullen doorverwijzen naar het LBIO, onder gebruikmaking van de bevoegdheid als bedoeld in artikel 55 WWB. Indien er sprake is van een nihilbeding, als bedoeld in artikel 1:159 BW, kunnen gemeenten bij een beroep op bijstand dit beding doorkruisen via bijstandsverhaal. De mogelijkheid volgt uit artikel 1: 159a BW in combinatie met de artikelen in paragraaf 6.5 van de WWB.

De leden van de fracties van SGP en ChristenUnie stelden de vraag of het wetsvoorstel in voldoende mate adequaat is toegeschreven op de positie van de alimentatieplichtige zelfstandige.

Het wetsvoorstel beoogt de mogelijkheid van inning van (kinder)alimentatie door het LBIO, zoals uitgewerkt in art. 1: 408 BW, ook open te stellen voor inning van partneralimentatie, indien de alimentatieplichtige zijn verplichtingen terzake niet nakomt. Daarbij doet niet terzake of de alimentatieplichtige werknemer of zelfstandige is.

De procedure voor inning van partneralimentatie door het LBIO is gelijk aan die voor inning van kinderalimentatie. Het LBIO staan daarbij – indien nodig – dezelfde executiemaatregelen ter beschikking. Zo kan, indien de alimentatieplichtige zelfstandige is, eventueel beslag worden gelegd op bijv. banktegoeden of roerende zaken.

De leden van de SGP-fractie vroegen of het wetsvoorstel niet te veel exclusief is gefocust op alimentatiegerechtigden, die bij niet-tijdige voldoening van de onderhoudsbijdrage op bijstand zijn aangewezen. De mogelijkheid van inschakeling van het LBIO bij niet-nakoming van partneralimentatieverplichtingen staat open voor iedere alimentatiegerechtigde, ongeacht of betrokkene bij niet-nakoming een beroep op bijstand moet doen. Ook de alimentatiegerechtigde die bij niet-nakoming van de onderhoudsverplichting geen beroep hoeft te doen op de bijstand is bevoegd het LBIO in te schakelen voor de inning van partneralimentatie. Bij een beroep op bijstand kan de gemeente de alimentatiegerechtigde verplichten tot inschakeling van het LBIO teneinde de achterstallige alimentatie alsnog te innen.

Partneralimentatie en andere onderhoudsverplichtingen

De leden van de PvdA-fractie verwezen naar de voorrangregel in de Wet voorgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding. Zij vroegen of ten aanzien van partneralimentatie een vergelijkbare regeling is getroffen. De voorrangregel in artikel 1: 400 lid 1 BW bevat twee elementen. In de eerste plaats regelt het de verhouding tussen kinderen en stiefkinderen jonger dan 21 jaar enerzijds en andere onderhoudsgerechtigden anderzijds, als een alimentatieplichtige onvoldoende draagkracht heeft om aan alle onderhoudsverplichtingen te voldoen. Voorts bepaalt artikel 1: 400 lid 1 BW dat in deze situatie de (vroegere) echtgenoot, de (vroegere) geregistreerde partner, ouders, kinderen en stiefkinderen ouder dan 20 jaren voorrang hebben boven de behuwdkinderen en schoonouders van de alimentatieplichtige.

De voorrangregel voor kinderalimentatie geldt ook in de verhouding tussen een ex-partner uit een eerste relatie en kinderen uit een latere

relatie. Is de alimentatieplichtige meermalen gescheiden, dan moet de rechter de eerder ten behoeve van een ex-echtgenoot vastgestelde of in werkelijkheid betaalde alimentatie in beginsel volledig in aanmerking nemen bij de bepaling van de alimentatieplicht ten opzichte van een tweede ex-echtgenoot (H.R. 11 september 1992, NJ 1992, 745).

Positie van de rechter

De leden van de CDA-fractie vroegen of er terugkoppeling plaats vindt naar de leden van de rechterlijke macht terzake van de bevindingen met betrekking tot de invorderingsactiviteiten. Denkbaar is – aldus deze leden – dat de ervaringen van het LBIO aanleiding kunnen vormen tot een bijstelling van de Trema-normen of tot een structureel meer uitgebreide motivering van alimentatiebeschikkingen.

Vooropgesteld moet worden dat de inhoud van de alimentatieuitspraak voor het LBIO een gegeven is. De bemoeienis van het LBIO is erop gericht de betaling van alimentatie te realiseren (via bemiddeling of via dwangmaatregelen). In het verslag van de werkzaamheden, dat op grond van artikel 21 van de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen jaarlijks moet worden vastgesteld door de directie, kunnen eventuele in de inningspraktijk gesignaleerde knelpunten worden gemeld. Ook op ambtelijk niveau zijn er regelmatig contacten met het LBIO.

De leden van de SP-fractie vroegen of het juist is dat de rechter in alimentatiezaken lijdelijk is. De Hoge Raad heeft bepaald dat kort gezegd omwille van de proceseconomie voorkomen moet worden dat op onjuiste gronden een beslissing wordt genomen. Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad geldt sedert zijn arrest van 26 april 1991 (NJ 1992, 407) dat de aard van een alimentatiegeschil vooral wordt bepaald door het feit dat deze rechterlijke uitspraken in beginsel vatbaar zijn voor wijziging – zelfs met terugwerkende kracht – op de in art. 1:401 BW vermelde gronden (zie onder meer HR 20 maart 2009, LJN: BG9917). Dit brengt onder meer met zich mee dat de rechter zich in alimentatiezaken (zowel partneralimentatie als kinderalimentatie) actief en flexibel dient op te stellen. Hieronder valt ook het doorvragen op hetgeen door partijen wordt gesteld zoals een verweer van het hebben van een afhankelijke partner om te voorkomen dat van onjuiste of onvolledige gegevens wordt uitgegaan (art. 1: 401 lid 4).

In de praktijk is dit ook vorm gegeven in de procesreglementen scheiding en alimentatie, die door de rechters zijn opgesteld. Hierin is opgenomen dat diverse financiële gegevens worden opgevraagd aan partijen vóór de zitting. Daaruit blijkt al dat de rechter voornemens is met al deze gegevens rekening te houden. In het procesreglement staat ook dat de gegevens van de nieuwe partner moeten worden overgelegd (art. 7.3 onder j) en dat dit verzoek geldt als een bevel als bedoeld in artikel 22 Rv.

Wel dient de rechter zich te houden aan de grenzen van de rechtsstrijd zoals deze door partijen wordt bepaald. Zo bepaalde de Hoge Raad dat het hof Amsterdam de grenzen van de rechtsstrijd had overschreden door de alimentatie te bepalen op f 3900 terwijl partijen streden over vraag op welk bedrag tussen de f 4500 en f 6200 de alimentatie moest worden vastgesteld (HR 30 oktober 1998, NJ 1999, 102).

Ik zie derhalve geen reden om in het kader van de herziening van het burgerlijk procesrecht dit punt mee te nemen.

Positie van de deurwaarder

De leden van de fracties van SGP en ChristenUnie vroegen waarom de deurwaarder geen gebruik kan maken van de vereenvoudigde regeling inzake executoriaal derdenbeslag op grond van artikel 479g Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De bevoegdheid tot vereenvoudigd derdenbeslag was aanvankelijk toegekend aan de raad voor de kinderbescherming.

In de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen van 23 maart 1995 (Stb. 198) is deze bevoegdheid ook gegeven aan dit verzelfstandigde bureau, dat aanvankelijk een dependance was van de raad voor de kinderbescherming te 's-Gravenhage. De vereenvoudiging krachtens artikel 479g Rv ontheft het LBIO van de verplichting om een deurwaarder in te schakelen bij het leggen van beslag. Het beslag wordt gelegd doordat het LBIO per brief een kennisgeving van de alimentatiebeslissing aan de derdebeslagene toezendt en de derdebeslagene deze kennisgeving voor «gezien» ondertekend terugzendt.

Blijft ondertekende terugzending van de kennisgeving achterwege dan zal het LBIO gewoon vereenvoudigd alimentatiebeslag (art. 479b Rv) of gewoon derdenbeslag (art. 475 Rv) moeten leggen. Hiervoor is de tussenkomst van een deurwaarder vereist.

Europees- en internationaalrechtelijke aspecten

De leden van de CDA-fractie wijzen er terecht op dat met uitzondering van de bemiddeling door het LBIO en het vereenvoudigd executoriaal derdenbeslag op grond van artikel 479g Rv, het LBIO voor de eventuele, verdere inningsactiviteiten de hulp van een gerechtsdeurwaarder moet inroepen. De kosten van gerechtelijke vervolging en executie komen naast de kostenopslag voor rekening van de nalatige alimentatieplichtige. Zoals in het nader rapport (blz. 8) is aangegeven, kunnen de activiteiten van het LBIO in het kader van de inningsprocedure niet op één lijn gesteld worden met de maatregelen, die de deurwaarder kan treffen in het kader van de uitvoering van een alimentatieuitspraak en die aan de orde kunnen komen als een vereenvoudigd executoriaal derdenbeslag niet haalbaar blijkt te zijn en het LBIO alsnog de hulp van een gerechtsdeurwaarder moet inroepen.

De leden van de CDA-fractie vroegen of zij het goed zien dat sprake is van een normale economische (invorderings)activiteit die door de overheid (in de gedaante van het LBIO) wordt verricht en die anders een normale economische activiteit zou zijn die aan de gerechtsdeurwaarder voorbehouden zou zijn.

Het LBIO neemt echter geen normale economische activiteit in beheer. De wetgever heeft aan de gerechtsdeurwaarder in het belang van het goed functioneren van de rechtsorde bijzondere privileges en een domeinmonopolie toegekend. Het is een rechtsstatelijk belang dat vonnissen ten uitvoer worden gelegd op een snelle en zorgvuldige en efficiënte wijze. De nakoming van een rechterlijke uitspraak moet op een geordende manier – dat wil zeggen zonder eigenrichting – kunnen worden afgedwongen, en daarvoor is de gerechtsdeurwaarder in het leven geroepen. Bij al zijn ambtshandelingen oefent de gerechtsdeurwaarder als bijzonder ambtenaar een publiekrechtelijke macht uit; bij de meeste ligt zijn macht als het ware in het verlengde van de macht van de rechter. De relatie die de gerechtsdeurwaarder daarbij heeft met zijn opdrachtgever is een wezenlijk andere dan een reguliere marktbetrekking. De uitvoering van invorderingswerkzaamheden is immers nauw verbonden met wettelijke voorschriften in het publieke belang van een goed functionerend rechtsbestel, en niet direct met het belang van de opdrachtgever. Bovendien dient de gerechtsdeurwaarder ook de belangen van andere betrokken partijen in acht te nemen bij de uitvoering van een publieke taak ten behoeve van een der partijen. In die zin laat het bijzondere karakter van het deurwaardersambt zich niet vergelijken met een normale economische activiteit, en kan dus ook niet gezegd worden dat het LBIO een

gewone marktactiviteit overneemt van de gerechtsdeurwaarder. De gerechtsdeurwaarder treedt bij zijn ambtshandelingen evenals het LBIO op als een verlengstuk van de overheid.

De leden van de CDA-fractie vroegen of in geval van inning in het buitenland op grond van het Verdrag van New York ook bemiddeling plaatsvindt. In geval van inning in het buitenland wordt deze activiteit – op verzoek van het LBIO – overgenomen door de centrale autoriteit in het land waar de alimentatieplichtige verblijft. Bij internationale inning van partner- en kinderalimentatie is geen sprake van een bemiddelingsfase. Op grond van het Verdrag van New York kan aan de alimentatieplichtige geen kostenopslag in rekening worden gebracht.

De leden van de CDA-fractie vroegen hoe groot het totale nadeel is dat bij het niet slagen van de – bijvoorbeeld over een jaar – genomen invorderingsacties ten laste van het LBIO blijft.

Bij internationale inning van partner- en kinderalimentatie dient onderscheid te worden gemaakt tussen verzend- en ontvangszaken. Bij zogeheten ontvangszaken (een betalingsplichtige woont dan in Nederland) komen bepaalde deurwaarderskosten voor rekening van het LBIO als er geen geslaagde incasso heeft plaatsgevonden. De kosten beperken zich doorgaans tot de kosten van betekening door een deurwaarder. Bij verzendzaken (de betalingsplichtige woont in het buitenland) komen in beginsel de kosten voor het land waar de betalingsplichtige woont. Slechts sporadisch wordt het LBIO in die zaken aangesproken om bepaalde kosten te voldoen.

De leden van de CDA-fractie vroegen hoe de situatie zal worden na inwerkingtreding van het op 23 november 2007 tot stand gekomen alimentatieverdrag.

Het Verdrag beoogt belemmeringen en knelpunten bij de afhandeling van verzoeken om inning op te lossen. Anders dan het Verdrag van New York bevat het nieuwe verdrag een gedetailleerde regeling van de taken van de centrale autoriteiten. De communicatie wordt gestandaardiseerd. Het Verdrag gaat uit van het gebruik van moderne communicatietechnieken. Anders dan het Verdrag van New York bevat het nieuwe verdrag een regeling voor de verkrijging van rechtsbijstand in alimentatieprocedures in een andere verdragsstaat dan waar de verzoeker woont. Met betrekking tot verzoeken van een alimentatiegerechtigde die via de centrale autoriteiten worden ingediend en die betrekking hebben op kinderalimentatie, voorziet het nieuwe verdrag in kosteloze rechtsbijstand in procedures die in een andere verdragsstaat moeten worden gevoerd. Naar verwachting zullen meer landen toetreden tot dit Verdrag, hetgeen de inningsmogelijkheden vergroot.

Tot dit nieuwe verdrag wil de Europese Unie zeker toetreden. Een voorstel daartoe wordt in de loop van dit jaar verwacht. Een voorstel tot toetreding tot het bij het Verdrag behorende protocol inzake het op alimentatieverplichtingen toepasselijke recht is al voorbereid.

De leden van de PvdA vroegen om nog eens in te gaan op de kwestie dat voor inschakeling van het LBIO op het terrein van de partneralimentatie een passende rechtvaardiging dient te bestaan.

De door deze leden gemaakte vergelijking van de exclusieve wettelijke taak van de gerechtsdeurwaarder met de exclusieve wettelijke taak van notarissen om akten te verlijden is op zichzelf toepasselijk. Uit artikel 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet volgt immers dat de gerechtsdeurwaarder evenals de notaris een openbaar ambtenaar is. De gerechtsdeurwaarder is volgens deze bepaling belast met de taken die bij of krachtens de wet, al dan niet bij uitsluiting van ieder ander, aan deurwaarders zijn opgedragen of voorbehouden. De executie van civiele vonnissen, waar-

onder ook de tenuitvoerlegging van alimentatiebeschikkingen, valt dus zonder meer te kwalificeren als een openbare taak. De vervulling van deze openbare taak geschiedt met behulp van een bijzondere ambtelijke bevoegdheid: die van de gerechtsdeurwaarder dan wel die van het LBIO. In antwoord op een vraag van de leden van het CDA is opgemerkt dat het een publiek belang is dat de tenuitvoerlegging van vonnissen op een efficiënte en effectieve en zorgvuldige wijze en zonder eigenrichting verloopt. De formulering in artikel 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet laat uitdrukkelijk de mogelijkheid open dat er taken van de gerechtsdeurwaarder zijn waarmee hij belast is «al dan niet bij uitsluiting van ieder ander». De geschetste tegenstelling tussen het LBIO als onderdeel van de overheid en de gerechtsdeurwaarder als marktpartij is dus noch in theorie, noch in de praktijk een zuivere. De gerechtsdeurwaarder is bij het verrichten van zijn ambtshandelingen een verlengstuk van de overheid, evenals het LBIO.

De leden van de PvdA-fractie vroegen waarom de executie van civiele vonnissen geen wettelijke taak is die zou moeten worden aanbesteed. Zoals in het nader rapport is aangegeven, behelst de inningsbevoegdheid van het LBIO niet alleen de executie van alimentatiebeschikkingen. De taak van het LBIO is breder: een belangrijk onderdeel van de inningsprocedure vormt de bemiddeling, die ertoe strekt de vrijwillige betaling van alimentatie op gang te brengen. In 64% leidt deze bemiddeling bij de inning van kinderalimentatie tot een positief resultaat. Lukt dit niet, dan neemt het LBIO de invordering over. Daarbij kan het LBIO gebruik maken van de vereenvoudigde regeling inzake executoriaal derdenbeslag op grond van artikel 479g Rv.

Slaagt dit beslag niet, omdat de derdebeslagene de schriftelijke kennisgeving van het LBIO niet voor «gezien» getekend terugstuurt, dan zal het LBIO alsnog een gerechtsdeurwaarder moeten inschakelen voor de invordering. Ook voor andere executiemaatregelen zal een gerechtsdeurwaarder moeten worden ingeschakeld om de invordering van alimentatie via het LBIO te realiseren. Overigens komen de kosten van executie voor rekening van de alimentatieplichtige, die daarnaast ook een kostenopslag verschuldigd is (art. 1: 408 lid 3 BW).

Van een monopolie is geen sprake omdat de alimentatiegerechtigde er ook voor kan kiezen om de deurwaarder in te schakelen. De bemiddeling en de mogelijkheid van vereenvoudigd executoriaal derdenbeslag op grond van artikel 479g Rv zijn specifieke onderdelen van de inningsprocedure via het LBIO, waarop overigens alleen een beroep kan worden gedaan als de alimentatieplichtige tekortschiet in zijn betalingsverplichting. De mogelijkheid van inschakeling van het LBIO kan worden gezien als een vangnetfunctie van de overheid teneinde de effectuering van alimentatieplichten te bevorderen. Ook voor partneralimentatie geldt dat het een maatschappelijk belang is dat bij rechterlijke uitspraak vastgestelde alimentatie daadwerkelijk wordt geïnd. Ook voor de alimentatiegerechtigde is nakoming van de alimentatieplicht van belang; diens financiële zelfstandigheid wordt daarmee bevorderd.

De bemiddeling door het LBIO is een uitvloeisel van de procedure terzake van nakoming van alimentatieplichten door tussenkomst van het LBIO, zoals vastgelegd in art. 1: 408 BW. Het vooruitzicht voor de alimentatieplichtige dat er een opslag betaald moet worden als hij tekortschiet in de nakoming van zijn alimentatieverplichtingen, zal de alimentatieplichtige aansporen om (alsnog) te betalen.

Voorafgaand aan de kennisgeving, genoemd in artikel 1: 408 lid 5 BW, wordt de alimentatieplichtige gevraagd om de alimentatie vrijwillig te betalen. In 64% van de verzoeken wordt de betaling op minnelijke wijze geregeld. De financiële consequenties van de in art. 1: 408 BW voorziene procedure met kostenopslag stimuleren derhalve tot vrijwillige betaling. Na de kennisgeving van het voornemen om tot invordering met verhaal

van kosten over te gaan bestaat ook nog de mogelijkheid om met het LBIO een betalingsregeling af te spreken. De kostenopslag is dan wel verschuldigd.

De leden van de PvdA-fractie wezen erop dat de regering in het kader van het wetsvoorstel tot afschaffing van het nationaliteitsvereiste voor de benoeming tot notaris de exclusieve wettelijke taak van notarissen om akten te verlijden uitdrukkelijk als een niet openbare taak benoemt.

Ter gelegenheid van voornoemd wetsvoorstel heeft de regering opnieuw bevestigd dat een notaris is belast met werkzaamheden ter uitvoering van openbaar gezag (Kamerstukken II 2006/2007, 31 040, nr. 3, p.1). Tot deze werkzaamheden behoort ook het verlijden van akten, dat volgens artikel 2 van de Wet op het notarisambt tot de uitoefening van het notarisambt behoort. Dit staat echter niet in de weg aan het voorstel tot afschaffing van het nationaliteitsvereiste.

De inningsbevoegdheid van het LBIO terzake van kinderalimentatie is een uitvloeisel van de afstoting van de financiële taken door de raden voor de kinderbescherming en herformulering van de regels voor de inning van kinderalimentaties (wet van 30 september 1993, Stb. 539). De motie Soutendijk-van Apeldoorn c.s. (Kamerstukken II, 1990/1991, 21 818 en 21 980, nr. 8) vormde de aanzet voor de verzelfstandiging van de financiële taken van de raden voor de kinderbescherming.

Voor deze wijziging moest het bedrag van de uitkering ten behoeve van het kind aan de raad voor de kinderbescherming worden betaald. Aanvankelijk kon bij niet-nakoming van de kinderalimentatieplicht de inning ter hand worden genomen door de dependance Gouda van de raad voor de kinderbescherming s'-Gravenhage. Bij de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen van 23 maart 1995 (Stb. 1995, 198) is de verzelfstandiging van de dependance van de raad voor de kinderbescherming 's-Gravenhage gerealiseerd. Deze verzelfstandiging paste in het regeringsbeleid om diensten die niet tot de departementale kern behoren op grotere afstand te plaatsen door ze in een andere vorm te verzelfstandigen. Bij de verzelfstandiging is gekozen voor een publiekrechtelijke rechtsvorm.

De inningsprocedure bij het LBIO, die voor partner- en kinderalimentatie op dezelfde wijze is vormgegeven, is zodanig ingericht dat het treffen van executiemaatregelen als laatste optie beschikbaar is. Hiervan wordt alleen gebruik gemaakt als de alimentatieplichtige niet bereid is op minnelijke wijze zijn alimentatieverplichting na te komen. Dat deze mogelijkheid in de inningsprocedure wordt geboden, is in het belang van de alimentatieplichtige die daarmee de betaling van de kostenopslag en de kosten van executie kan voorkomen. Deze bemiddeling geschiedt kosteloos teneinde de toegankelijkheid te bevorderen en financiële drempels (ook voor de alimentatiegerechtigde) te voorkomen.

De praktijk terzake van de inning van kinderalimentatie wijst uit dat deze bemiddeling succesvol kan zijn omdat het vooruitzicht van een eventueel vervolg van dwangexecutie met de kostenopslag een effectieve prikkel vormt om alsnog de alimentatieverplichtingen te voldoen. Deze combinatie van bemiddeling eventueel gevolgd door dwangexecutie maakt dat de inningsprocedure van het LBIO te onderscheiden is van eventuele andere bemiddelingsactiviteiten. Anders dan de PvdA-fractie veronderstelt, zal ook bij samenloop van kinder- en partneralimentatie een onderscheid worden gemaakt. Aan de alimentatieplichtige zal immers inzicht moeten worden gegeven in de nakoming van deze te onderscheiden alimentatieplichten. Zo zal inzicht worden gegeven in de terzake ingehouden bedragen en de verschuldigde kostenopslagen, die afhankelijk zijn van de hoogte van de verschuldigde alimentatiebedragen.

Systeem van partneralimentatie

De leden van de SP-fractie merkten op dat partneralimentatie geen zuiver juridische kwestie is maar in veel zaken ook fiscale en/of boekhoudkundige kennis vereist. Met betrekking tot de door de leden van de SP-fractie aan de orde gestelde deskundigheid van de rechter in alimentatiezaken, merken wij het volgende op.

Alimentatiezaken worden bij de gerechten door gespecialiseerde rechters behandeld in de familiesectoren/-afdelingen/-kamers. Iedere rechter (alsmede iedere gerechtssecretaris), die werkzaam is op het terrein van het personen- en familierecht en beslissingen neemt over onderhoudsverplichtingen, volgt een gedegen opleiding, waaronder diverse alimentatiecursussen. In het kader van de alimentatieopleiding worden (naast de praktijkopleiding) bij het opleidingsinstituut van de rechterlijke organisatie SSR de volgende cursussen gevolgd: alimentatierecht en -rekenen basis (5 dagdelen), alimentatierecht en rekenen verdieping (5 dagdelen), balanslezen (2 dagdelen) en jaarstukken en alimentatie (2 dagdelen).

In deze cursussen komt zowel het alimentatierecht als het -rekenen uitvoerig aan de orde, zodat de alimentatierechter beslagen ten ijs komt. Beslissingen van rechters worden zo mogelijk ook meegelezen door collega's. In het geval van nog niet ervaren rechters gebeurt dat standaard. Alle gerechten worden door een deskundige rechter vertegenwoordigd in de werkgroep alimentatienormen. In deze werkgroep komen alle mogelijke ontwikkelingen op dat gebied aan de orde, eventueel gevolgd door nieuwe richtlijnen. De leden van de werkgroep koppelen dit alles terug naar de gerechten en brengen vervolgens ook weer nieuwe onderwerpen in. Naast de gebruikelijke voor- en najaarsvergadering overleggen de leden van de werkgroep via de e-mail over actuele zaken en worden vragen uit het land, die onder andere via de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak worden voorgelegd, beantwoord.

De leden van de SP-fractie vroegen of de regering bereid is om te onderzoeken of het Australische systeem, waarin alimentatiezaken door een speciaal team worden behandeld en de rechter pas wordt ingeschakeld als er een juridisch probleem is of een ander in een van de ons omringende landen gehanteerd systeem werkbaar voor Nederland zou kunnen zijn.

Het is naar de mening van de regering niet mogelijk om – zoals de SP-fractie bepleit – alimentatierekenen en alimentatierecht uit elkaar te halen, aangezien het alimentatierecht de basis vormt voor het alimentatierekenen.

Zo vormen draagkracht en behoefte de wettelijke maatstaven voor het bepalen van de hoogte van de op te leggen bijdrage. Voorts kunnen ook niet-financiële factoren relevant zijn voor het al dan niet toekennen van een bijdrage in de kosten van levensonderhoud van een ex-echtgenoot en voor de hoogte van die bijdrage en de duur daarvan. Deze niet-financiële factoren leiden er ook toe dat alimentatierecht en alimentatierekenen niet losgekoppeld kunnen worden. Voorts is – zoals hiervoor uiteengezet – de gespecialiseerde alimentatierechter voldoende toegerust om de verschillende aspecten van alimentatiezaken in aanmerking te nemen.

Een onderzoek naar het Australische systeem of een andere soortgelijke Europese regeling is naar de mening van de regering dan ook niet aangevoerd.

De staatssecretaris van Justitie,
N. Albayrak